

Uitwaaien in
de Loonse & Drunense
duinen

De Loonse- en Drunense duinen bestaan uit grote open vlaktes waar de wind vrij spel heeft. Bart legt uit: 'Stuifzandgebieden groeien dicht als het zand niet in beweging blijft. Wandelaars en ruiters mogen vrij banjeren over de zandvlakten, zodat er weinig planten kunnen wortelen. De wind moet echter het zand in beweging houden, zodat het kan blijven stuiven. Om meer ruimte te geven aan de wind is er een paar jaar geleden 70 hectare bos gekapt. De open vlakte is de redding van het stuifzand. De vlakte zou vanzelf dichtgroeien als je er niets aan doet. Dan is het over tien jaar weer bos. Mijn schapen

zorgen ervoor dat de vlakte open blijft, omdat ze de jonge boompjes opeten. Daarnaast eten ze van het gras en de heideplanten.' Volgens Bart is een mooie heidevegetatie: 'een mix van oude en jonge hei, allerlei grassen, zanderige open plekken en hier en daar wat andere vegetatie. Dan is er ruimte voor allerlei soorten insecten, vogelsoorten en hagedissen, soorten die niet in het bos voorkomen.' Bart is ervan overtuigd dat een herder met schapen garant staat voor mooie natuur. 'Stel dat je de natuur zijn eigen gang zou laten gaan, dan wordt alles hetzelfde. Heide verdwijnt, alles wordt bos en de soorten

Bart van Ekkendonk loopt met twee kuddes in de Loonse en Drunense duinen. Bart heeft ongeveer 700 Kempense heideschapen, nog een herder en drie honden. In de winter lammeren de schapen op de zorgboerderij de Hemelrijksche hoeve in Biezenmortel. Het vlees en de wol van de schapen wordt zoveel mogelijk als streekproduct afgezet. Bart heeft al verschillende succesvolle carrières achter de rug. Als herder werkt hij harder, verdient hij minder, maar is hij vele malen gelukkiger.

die niet in het bos leven verdwijnen dan.'

De Amerikaanse vogelkers, ook wel bospest genoemd, een prunus, is ook een voorbeeld van een plant die je wel moet bestrijden. Als je de prunus ongemoeid laat, groeit er in het bos niets anders meer. De natuurorganisaties willen deze struik graag uitroeien, maar het is in deze tijd moeilijk om daar voldoende geld en mankracht voor vrij te maken. In een groot stuk van het bos, waar natuurmonumenten met vrijwilligers de vogelkers verwijderd heeft, zet Bart de schapen drie keer per jaar een nacht neer. De schapen vreten de toppen en de blaadjes van de jonge zaailingen weg. 'Pesten,' noemt Bart het. 'Het is een kwestie van lange adem, maar ik weet zeker dat je ze zo weg

wat het lijkt. Bart legt namelijk uit dat er wel degelijk een strak plan wordt gemaakt voordat een herder op pad gaat. Afhankelijk van de wens van de natuurbeheerder wordt precies uitgerekend waar en hoeveel dagen de schapen mogen grazen. De Loonse en Drunense duinen, waar Bart werkt, is een afwisselend landschap dat ook op verschillende wijzen begraasd moet worden. Op een oude heide mogen de schapen maar even grazen, anders lijden de planten te veel en sterven ze af. Als het terrein helemaal bedekt is met het pijpenstrootje, mogen de dieren veel langer grazen. Door de pollen goed kort af te vreten, krijgen andere planten meer kans om te ontkiemen en te groeien. Als voorbeeld wijst Bart een gebied met dopheide en struikheide aan. De schapen laten de dopheide meestal links liggen. Door ze wat langer in het gebied te laten grazen, wordt zowel het pijpenstrootje als de struikheide teruggedrongen en zo krijgt de dopheide meer kans om uit te groeien. In het eerste jaar is het verschil nog klein, maar volgend jaar zal de dopheide beter te zien zijn. Bart legt precies uit hoe zo'n plan wordt gemaakt. De herder en de terreinbeheerder bepalen samen op basis van de vegetatie, van de planten die er groeien, hoe hoog de graasdruk is. De graasdruk is het aantal dagen dat één hectare begraasd mag worden door één schaap. In de praktijk komt de kudde meestal drie keer terug in hetzelfde gebied. 'Dan is het plan is echter nog niet af,' zegt Bart. 'Als je bijvoorbeeld het pijpenstrootje wilt bestrijden, moet je rekening houden met het korte groeiseizoen van half mei tot eind september. Daarvoor en daarna hoef je er niet te zijn. En dan zijn er nog de wensen van de natuurbeheerder waar een herder rekening mee moet

krijgt. Trouwens, als we niets hadden gedaan, dan zou de Amerikaanse vogelkers in het hele gebied nu manshoog staan.'

Dagen tellen

Als je een herder over de heide ziet lopen, ziet het eruit alsof hij maar wat rondbanjert. De schapen lopen de ene keer weids uitgewaaierd, de herder laat ze vrij grazen, en de andere keer worden ze door de honden dicht bij elkaar gejaagd. Soms staan ze zelfs in een raster en worden gedwongen al het groen op te eten wat er staat. Maar niets is

